

Beslutningsforslag nr. B 52. Fremsat den 25. november 2008 af Line Barfod (EL), Lise von Seelen (S), Karina Lorentzen (SF) og Lone Dybkjær (RV)

Forslag til folketingsbeslutning om en styrkelse af børns retsstilling

Folketinget opfordrer regeringen til at styrke børns retsstilling gennem følgende initiativer:

1. I lovgivning såvel som i praksis skal det være hovedreglen, at børn høres i alle sager, der vedrører dem, kun begrænset af et modenhedskriterium.
2. Børn og unge skal have en let adgang til at klage over afgørelser m.v., der vedrører dem.
3. Der skal opbygges et landsdækkende netværk af professionelle rådgivere, som skal hjælpe børn lokalt med at konkretisere, om der er grundlag for at klage, og hjælpe barnet videre, hvis der skal klages.
4. Børnekonventionen skal inkorporeres i dansk lovgivning.
5. Alle relevante love skal gennemgås og om nødvendigt tilrettes, hvis de ikke er i overensstemmelse med børnekonventionens bogstav og ånd.
6. Statsministeren opfordres til at træffe en politisk beslutning om, hvilken minister der har det overordnede ansvar for børnepolitikken i Danmark.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en stort set uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 149 fra folketingsåret 2006-07. Se Folketingstidende 2006-07, tillæg A side 7397 og 7401 og forhandlingerne side 6896.

Amnesty International, Børns Vilkår, Børnerådet, DSI, DUF, DUI – LEG og VIRKE, OMEP, Red Barnet, Red Barnet Ungdom, Ungdommens Røde Kors og UNICEF Danmark tilsendte den 30. november 2006 Retsudvalget et notat med en række forslag til initiativer, som vil styrke børns og unges retsstilling i Danmark og herunder sikre dem adgang til at kunne klage over afgørelser m.v. (jf. Retsudvalget, 2006-07, alm. del – bilag 177).

Forslagsstillerne kan i store træk tilslutte sig de forslag til initiativer, som fremgår af notatet, og dette beslutningsforslag bygger – mange afsnit ordret – på notatet.

Behovet for initiativer på området blev underbygget på en høring om børns retsstilling, som Retsudvalget og Socialudvalget afholdt den 21. februar 2007.

Børns og unges retsstilling

Siden FN's konvention om barnets rettigheder blev ratificeret af Folketinget i 1991, er børns rettigheder i samfundet søgt implementeret i dansk lovgivning til gavn for børns og unges retsstilling. Begrebet »barnets bedste« som defineret i konventionens artikel 3 er konkret udmøntet i lov om social service, og børn har efter implementering af anbringelsesreformen fået yderligere individuelle rettigheder. »Betænkning om retssikkerhed i anbringelsessager« (nr. 1463/2005) har yderligere fokus på de udsatte børns retsstilling, idet det er en udbredt opfattelse, at denne ofte svækkes af hensynet til forældrene og af andre hensyn. På familieretsområdet er på baggrund af betænkningen »Barnets perspektiv« (nr. 1475/2006) og på baggrund af en politisk aftale mellem alle Folketingets partier i 2007 gennemført lov om forældreansvar og lov om behandling af retssager om forældremyndighed og tvangsfuldbyrdelse.

Der er grund til at glæde sig over disse initiativer, men samtidig også grund til at konstatere, at indsatsen er ujævn, ikke styret af overordnede retningslinjer, en overordnet politisk målsætning om at skabe en bedre retsstilling for børn i almindelighed eller et ønske om i højere grad at implementere børnekonventionens bogstav og ånd i dansk lovgivning og praksis. Hverken den gældende lovgivning, praksis eller forslag om ny lovgivning bliver systematisk sammenholdt med børnekonventionens bogstav og ånd, sådan som FN's Komité om Barnets Rettigheder anbefaler.

Børnekonventionens artikel 12 statuerer barnets ret til medbestemmelse og til at blive hørt i sager, der vedrører barnet. Det er en forudsætning for, at artikel 12 kan siges at være fuldt implementeret, at der eksisterer effektive og børnevenlige klageprocedurer for børn i alle aspekter af deres liv.

Nogle af de rettigheder, som følger af børnekonventionen, kan siges at være kollektive rettigheder, der gælder for en gruppe af børn, f.eks. skolebørns ret til indflydelse på deres skolegang (bl.a. gennem elevrådet), valg af undervisningsmateriale og -form samt kommunens planlægning af f.eks. vejanlæg, rekreative anlæg, legepladser, idrætsanlæg m.v.

Status for børns og unges retsstilling

Det er forældremyndighedsindehaveren, der har pligt til at drage omsorg for barnet (under 18 år), til at træffe afgørelser om barnets personlige forhold ud fra barnets interesser og behov, og som skal give barnet omsorg og tryghed og respektere barnet. Forældremyndighedsindehaveren har således adgang til at handle på barnets vegne over for myndigheder m.v., til at udøve partsbeføjelser over for forvaltningsmyndigheder og til at udtale sig samt til at få begrundelser i sager vedrørende barnet.

Forslagsstillerne henviser til, at der med forældreansvarsloven, jf. ovenfor, sker en række væsentlige forbedringer af børns retsstilling. Det er således i loven et grundlæggende princip, at alle afgørelser skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet, og loven præciserer, at barnets egne synspunkter skal indgå i

alle forhold vedrørende barnet alt efter dets alder og modenhed. Loven indeholder en grundlæggende bestemmelse om, at barnet altid skal inddrages under en sag om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk. Loven indeholder ikke en aldersgrænse for, hvornår barnet skal inddrages. Børn over 10 år har adgang til at rette henvendelse til statsforvaltningen med den virkning, at statsforvaltningen har pligt til at indkalde barnets forældre til et møde om de forhold, som barnet ønsker hjælp til.

Uanset dette har den lovgivningsmæssige holdning generelt været – og er det måske stadig – at større børns medindflydelse og selvbestemmelse må fastlægges gennem speciallovgivningen, men at en generel holdningspåvirkende regel om, at barnet skal tages med i beslutningerne i takt med barnets stigende alder og udvikling, ikke egner sig til retlig regulering.

Derfor er der således indsat særlige bestemmelser i den danske lovgivning, der giver børn og unge forskellige grader af selvstændige rettigheder, i nogle tilfælde helt uden om forældremyndighedsindehaverens godkendelse. Pligterne og rettighederne, der kan følge af disse lovbestemmelser, kan opdeles i tre kategorier afhængigt af graden af selvstændighed:

- *Høringsret:* Forældremyndighedsindehaverne/myndighederne har pligt til at indhente en udtalelse fra barnet, inden de træffer afgørelsen.
- *Medbestemmelsesret:* Medbestemmelsesretten er mere vidtgående end høringsretten, idet barnets medvirken eller samtykke er nødvendig for, at forældremyndighedsindehaveren kan træffe en beslutning. Hvis der er en aldersgrænse, er den ofte sat ved enten 12 eller 15 år.
- *Selvbestemmelsesret:* Her kan barnet råde på egen hånd uden at skulle samvirke med forældremyndighedsindehaveren, samtidig med at det selv må stå til ansvar for sine handlinger. I de specialbestemmelser, der findes, er aldersgrænsen normalt 15 år.

På en række lovgivningsområder er der imidlertid alvorlige huller i sikringen af børns retsstilling, og generelt ses en vis ujævnhed og inkonsekvens på tværs af lovgivningsområderne. Der er ingen konsistens i, hvornår børn anses for at være tilstrækkelig modne til at blive hørt, til at tage del i beslutninger og til at have selvbestemmelse på tværs af lovgivningen, ligesom børn mangler mulighed for at klage over manglende høring eller inddragelse, over afgørelser, over voksnes optræden over for børnene, over kvaliteten af de voksnes arbejde, over magtanvendelse og over de fysiske rammer. Se nedenstående eksempler (der ikke er udtømmende):

- På *folkeskoleområdet* er børns kollektive rettigheder til inddragelse i f.eks. tilrettelæggelsen af undervisningen og barnets individuelle ret til at kunne klage over en afgørelse, en sanktion m.v. nærmest ikkeeksisterende.
- På *sundhedsområdet* eksisterer en vis inkonsekvens: Mens femtenårige har selvbestemmelsesret ifølge patientlovgivningen og således har ret til at modsætte sig livsforlængende behandling, kan piger mellem 15 og 17 år som hovedregel stadig ikke få abort uden forældrenes samtykke. Samtidig er det et udbredt problem, at børn ikke informeres om eller inddrages i den nødvendige behandling af dem, hvilket selvfølgelig rammer særlig hårdt, når børnene har et handicap, der kræver livslang kontakt med behandlingsvæsenet.
- På *det sociale område* skal børn, nu uden nogen nedre aldersgrænse, høres i forbindelse med særlig støtte til børn og unge (jf. lov om social service § 46, stk. 3), og i forbindelse med afgørelser kan børn over 12 år klage over en afgørelse om opholdssted med opsættende virkning, men 14-årige kan fortsat ikke klage over en beslutning om hjemtagelse fra f.eks. en plejefamilie. Samtidig er der ingen høringspligt vedrørende børn og unge med handicap i forbindelse med valg af hjælpemidler, f.eks. kørestol og andre handicapkompenserende ydelser.
- På *adoptionsområdet* har børn, der er fyldt 12 år, medbestemmelse med hensyn til, om de skal adopteres, og børn under 12 år har retten til at blive hørt. Det må antages, at børn, der er fyldt 12 år, kan klage over en afgørelse, de ikke er enige i, hvilket må antages ikke at gælde for børn under 12 år.
- For så vidt angår *indmeldelse og udmeldelse af folkekirken*, skal børn, der er fyldt 15 år, høres, men det er forældremyndighedsindehaveren, der træffer afgørelse herom. Børn under 15 år har ingen rettigheder. Det må antages, at børn, der er fyldt 15 år, kan klage over en indmeldelse eller udmeldelse, der sker mod deres vilje.
- Når det kommer til den *kommunale planlægning* er der ingen garanti for, at børn i kommunen tages med på råd, selv om det drejer sig om beslutninger, der har indflydelse på børnenes liv og hverdag, i relation til f.eks. miljøvurderinger af daginstitutioner, etablering, lukning, sammenlægning el.lign. af daginstitutioner, skoler og fritidstilbud samt etablering af legepladser, skateboardbaner, grønne områder m.v.
- Med hensyn til *diskrimination og forskelsbehandling* følger det af både børnekonventionen, den europæiske menneskerettighedskonvention og flere

FN-konventioner, at alle mennesker skal beskyttes mod diskrimination og forskelsbehandling. Det fremgår endvidere af lov om etnisk ligestilling, at et klagenævn kan behandle klager over forskelsbehandling på arbejdsmarkedet. Nævnet behandler også klager fra lønmodtagere under 18 år. Der eksisterer imidlertid ikke et tilsvarende klagenævn til behandling af forskelsbehandling på arbejdsmarkedet på grund af handicap, seksuel orientering eller andet, som ikke samtidig reguleres via arbejdsmarkedsaftaler, ligesom der heller ikke er mulighed for at klage over andre former for forskelsbehandling.

Børns adgang til at blive hørt, til medbestemmelse og til selvbestemmelse er således meget forskelligt reguleret i de forskellige love. Det samme gælder børns muligheder for at klage over afgørelser, over voksnes optræden over for børnene, over kvaliteten af de voksnes arbejde, over magtanvendelse og over de fysiske rammer. Praksis med hensyn til de konkrete klagemuligheder samt aldersgrænser herfor er ligeledes meget forskellig fra retsområde til retsområde.

Forslagsstillerne ønsker i lighed med de organisationer, som den 30. november 2006 rettede henvendelse til Retsudvalget, en markant styrkelse af børns og unges retsstilling og foreslår derfor følgende tiltag:

1. I lovgivning såvel som i praksis skal det være hovedreglen, som børnekonventionens artikel 12 kræver, at alle børn skal høres i alle sager, der vedrører dem, kun begrænset af et modenhedskriterium. Børn skal gives medbestemmelse og selvbestemmelse ifølge særlovgivningen, hvor dette er logisk og muligt. Og der skal være konsistens mellem de enkelte særlovgivningsområder for, hvornår børn inddrages og har henholdsvis medbestemmelse og selvbestemmelse.
2. Børn og unge skal have ret til at klage over alle afgørelser, der vedrører dem, og som dermed har betydning for deres liv, over voksnes optræden over for dem, over kvaliteten af de voksnes arbejde, over magtanvendelse og over de fysiske rammer. Praksis med hensyn til de konkrete klagemuligheder samt aldersgrænser herfor skal være ensartet på de forskellige retsområder.
3. Der skal opbygges et nationalt netværk af lokale medhjælperer/rådgivere med en særlig børneindsigt, som kan rådgive børn lokalt (eventuelt i skoleregi), bistå dem i deres klagesager og sikre børn og unge tilstrækkelig tilgængelighed til de steder, hvor deres sager kan behandles. Disse netværk skal samarbejde med relevante lokale organisationer og andre relevante aktører på området. Det

skal sikres, at børn og unge kender til denne mulighed.

4. Konventionen om barnets rettigheder skal inkorporeres i dansk lovgivning, idet dette vil styrke kendskabet til og brugen af børnekonventionen på alle niveauer i det danske samfund, såvel inden for domstolene, centraladministration og lokaladministrationen som blandt professionelle, der arbejder med eller for børn og blandt børn og forældre.
5. Alle relevante love skal gennemgås grundigt for at afdække, om der er overensstemmelse mellem børns rettigheder som defineret i børnekonventionen og i dansk lovgivning. Efterfølgende skal der etableres overensstemmelse mellem børnekonventionen og dansk lovgivning, ligesom der skal etableres en fast procedure med børnekonsekvensanalyser i forbindelse med udarbejdelse af ny lovgivning og administrative forskrifter, hvor de nye forskrifter sammenholdes med børnekonventionens ånd og bogstav.
6. Forslagsstillerne opfordrer statsministeren til at træffe en politisk beslutning om, hvilken minister der har det overordnede ansvar for børnepolitikken i Danmark og for, at børnekonventionen implementeres i dansk lovgivning og administrativ praksis. Ligeledes skal der etableres en fast procedure for, hvordan dette koordineres mellem de relevante ministres ressortområder.

Eventuelle initiativer i relation til Folketinget Ombudsmand

Børn kan klage til Folketingets Ombudsmand, som herefter tager stilling til, om sagen skal undersøges. Børn klager imidlertid i praksis meget sjældent til Ombudsmanden, men mange af Ombudsmandens sager vedrører eller berører børns forhold. Ombudsmandens sagsbehandling vil normalt afhænge af sagens principielle karakter samt af, hvorvidt muligheden for behandling hos andre myndigheder er udtømt.

Forslagsstillerne foreslår, at Folketinget træffer beslutning om at opfordre Folketingets Ombudsmand til at prioritere sager om børns retsstilling og dermed give dette område en øget overvågning på samme måde, som da Folketinget, jf. folketingsbeslutning af 2. april 1993, anmodede Ombudsmanden om at prioritere sager på handicapområdet.

Forslagsstillerne finder endvidere, at der kan være grund til at overveje, om Folketingets Ombudsmand skal sættes bedre i stand til at kunne behandle klager fra alle børn uanset deres forudsætninger. Det kan således overvejes, om der skal allokere midler til, at

Folketingets Ombudsmand har særlige medarbejdere med en blandet faglig baggrund (jurister med efteruddannelse, psykologer, socialrådgivere og pædagoger), der er særligt trænedede i at behandle klager fra børn, ligesom sagsbehandlingstiden skal tage højde for, at der er tale om klagesager fra børn. Det kan ligeledes over-

vejes, om der skal iværksættes en omfattende oplysningskampagne dér, hvor børn og unge færdes, om, at de kan klage til Ombudsmanden over afgørelser m.v.

Forslagsstillerne vil tage initiativ til, at sådanne overvejelser bliver nærmere drøftet under udvalgsbehandlingen af beslutningsforslaget.

Skriftlig fremsættelse

Line Barfod (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en styrkelse af børns retsstilling.

(Beslutningsforslag nr. B 52).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Lovforslag nr. L 79. Fremsat den 26. november 2008 af justitsministeren (Brian Mikkelsen)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Udveksling af oplysninger som led i politiets samarbejde med de sociale myndigheder og psykiatrien)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1069 af 6. november 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 114 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Politidirektøren skal virke for at etablere et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.«

2. § 115 affattes således:

»§ 115. Politiet kan videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde eller af hensyn til politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

Stk. 2. I samme omfang som nævnt i *stk. 1* kan en myndighed videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder,

der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i *stk. 1*. Oplysningerne må i forbindelse med de nævnte former for samarbejde ikke videregives med henblik på efterforskning af straffesager.

Stk. 3. Inddrages selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet eller social- og behandlingspsykiatrien, i de former for samarbejde, som er nævnt i *stk. 1*, kan der i samme omfang som nævnt i *stk. 1* og 2 udveksles oplysninger mellem myndighederne og institutionerne.

Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i *stk. 1*, er ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter *stk. 1-3*.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. april 2009.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning	2320
1.1. Lovforslagets formål.....	2320
1.2. Nærmere om PSP-samarbejdet.....	2321
2. Gældende ret	2322
2.1. Retsplejelovens §§ 114 og 115.....	2322
2.2. Forvaltningsloven.....	2322
2.3. Persondataloven.....	2323
2.4. Sundhedsloven.....	2324
2.5. Psykiatriloven.....	2324
3. Justitsministeriets overvejelser	2324
3.1. Lovforslagets udformning.....	2324
3.2. Forholdet til anden lovgivning.....	2326
4. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige	2327
5. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.	2327
6. De administrative konsekvenser for borgerne	2327
7. De miljømæssige konsekvenser	2327
8. Forholdet til EU-retten	2327
9. Hørte myndigheder mv.	2328
10. Sammenfattende skema	2328

1. Indledning

1.1. Lovforslagets formål

1.1.1. Efter retsplejelovens § 115 kan politiet og andre myndigheder udveksle oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold (f.eks. om tidligere begået kriminalitet og om alkoholmisbrug), hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde (det såkaldte SSP-samarbejde).

Som nærmere beskrevet nedenfor under pkt. 1.2 har der siden 2005 i Frederiksberg Kommune som supplement til SSP-samarbejdet eksisteret et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien – det såkaldte PSP-samarbejde – med det formål at koordinere myndighedernes indsats i forhold til socialt udsatte personer med henblik på at sikre, at disse personer hjælpes på den rigtige måde, og at forebygge, at de pågældende personer udvikler (eller fortsætter) en kriminel adfærd. Erfarin-

gerne fra Frederiksberg har været positive, og det foreslås på den baggrund, at PSP-samarbejdet udbredes til hele landet.

Det er en forudsætning for PSP-samarbejdet, at myndighederne kan drøfte den pågældende borgers situation i et mere uformelt forum. En sådan drøftelse kan indebære udveksling af oplysninger om den pågældende borgers rent private forhold, herunder om anholdelser, detentionsanbringelser, strafbare forhold, sociale og psykiske problemer samt misbrug af nydelsesmidler.

Der er ikke på samme måde som med retsplejelovens § 115 om SSP-samarbejdet fastsat en udtrykkelig hjemmel til udveksling af oplysninger som led i PSP-samarbejdet. Videregivelse af oplysninger inden for PSP-samarbejdet sker i stedet på baggrund af reglerne om videregivelse af oplysninger i navnlig forvaltningsloven, persondataloven, sundhedsloven og psykiatriloven.

F. t. l. vedr. retsplejeloven

Folketingets Ombudsmand udtalte sig i 2007 i et konkret tilfælde om hjemlen for videregivelse af oplysninger som led i PSP-samarbejdet. Ombudsmanden fandt, at oplysninger om privatpersoners rent private forhold, hvor den pågældende ikke samtykker, kan videregives til andre myndigheder af hensyn til den pågældende selv, hvis dette hensyn efter en konkret og saglig vurdering i hvert enkelt tilfælde findes klart at overstige hensynet til de interesser, der begrundes hemmeligholdelsen. Ombudsmanden antog, at der i de tilfælde, hvor det skønnedes muligt, blev indhentet samtykke til videregivelse hos den pågældende inden videregivelse af oplysningerne.

1.1.2. Formålet med lovforslaget er at sikre, at politidirektøren i alle landets politikredse virker for at etablere et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer (PSP-samarbejdet).

Formålet med lovforslaget er endvidere at skabe udtrykkelig hjemmel til, at oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold kan videregives uden samtykke som led i PSP-samarbejdet. Lovforslaget tager herved sigte på at indføre et fælles retsgrundlag for udveksling af oplysninger mellem de involverede myndigheder.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at de gældende bestemmelser i retsplejelovens § 114 (om politidirektørens ansvar for etablering af et SSP-samarbejde) og § 115 (om udveksling af oplysninger som led i SSP-samarbejdet) nyaffattes, så bestemmelserne også kommer til at omfatte PSP-samarbejdet. Efter lovforslaget vil udvekslingen af oplysninger som led i PSP-samarbejdet – i lighed med hvad der gælder i forhold til SSP-samarbejdet – fremover kunne ske uden samtykke fra den, som oplysningerne vedrører, forudsat at udvekslingen er nødvendig af hensyn til PSP-samarbejdet.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 115 giver efter Justitsministeriets opfattelse ikke anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, idet der med lovforslaget alene gives mulighed for udveksling af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, hvis det er *nødvendigt* af hensyn til PSP-samarbejdet. Endvidere medfører lovforslaget alene en *mulighed* for at udveksle oplysninger som led i dette samarbejde, men derimod *ingen pligt* hertil, jf. i øvrigt nærmere nedenfor under pkt. 3.1.

1.2. Nærmere om PSP-samarbejdet

1.2.1. Siden 2005 har der i Frederiksberg Kommune eksisteret et mere fast samarbejde mellem politiet,

de sociale myndigheder (Frederiksberg Kommunes Socialdirektorat) og social- og behandlingspsykiatrien (Frederiksberg Kommunes socialpsykiatrikonsulent og Frederiksberg Hospitals Psykiatriske Afdeling) – PSP-samarbejdet – med henblik på at forebygge, at borgere med misbrugsproblemer, psykiske lidelser eller andre former for sociale problemer befinder sig i en situation, hvor de ikke får den nødvendige støtte, idet de ikke entydigt hører til et af de nævnte myndighedsområder.

Det tværsektorielle PSP-samarbejde har været med til at sikre, at der er et forum, hvor myndighederne kan drøfte, hvordan man kan koordinere indsatsen over for mennesker med psykiske sygdomme eller misbrugsproblemer mv., så de pågældende ikke udsættes for social udstødelse og eventuelt ender i kriminalitet.

Målgruppen for PSP-samarbejdet på Frederiksberg har været borgere, som med jævne mellemrum optræder i politiets døgnrapporter, som ikke entydigt hører til i målgruppen for en af sektorerne i PSP-samarbejdet, og som derfor er i fare for at ende i et »tomrum« mellem forskellige myndigheders ansvarsområder med risiko for, at de pågældende ikke får den nødvendige støtte.

Personerne i målgruppen har typisk været karakteriseret ved, at de har været indblandet i kriminalitet, at de har haft et massivt misbrug af alkohol eller stoffer, at de ofte har haft en truende, aggressiv eller voldelig adfærd, at de har haft flere indlæggelsesforløb på en psykiatrisk afdeling bag sig, og/eller at de har haft svært ved at fastholde en bolig på grund af deres uhensigtsmæssige adfærd eller dårlige økonomi.

1.2.2. De fleste sager, der er blevet drøftet som led i det eksisterende PSP-samarbejde på Frederiksberg, er hidtil blevet taget op på initiativ af politiet med hjemmel i forvaltningslovens § 28, stk. 2, nr. 3, om videregivelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold mellem forvaltningsmyndigheder, jf. om forvaltningsloven nærmere nedenfor under pkt. 2.2. Sagerne har navnlig vedrørt borgere, som politiet var bekymret for, f.eks. på grund af hjemmets fysiske tilstand, og borgere, hvor der var mistanke om psykisk sygdom og/eller misbrug af alkohol eller narkotika. Sagerne har også vedrørt borgere, hvor der var mistanke om psykisk sygdom, og hvor der var børn i familien, og borgere, som gentagne gange har været i kontakt med såvel politiet som psykiatrisk afdeling og socialforvaltningen.

1.2.3. PSP-samarbejdet skal sikre, at der sker en koordination mellem myndighederne, så politiet f.eks. ikke gentagne gange kører en person til den psykiatriske afdeling blot for at genfinde den pågældende i ga-

debilledet efter kort tid. I sådanne tilfælde vil politiet og de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien således have en fælles interesse i at kunne mødes i PSP-regi for mere uformelt at drøfte handlemulighederne i forhold til borgere, der ikke ønsker at blive indlagt, så de enkelte myndigheders indsats ikke bliver forgæves.

PSP-samarbejdet kan også bruges til at drøfte indsatsen over for personer, der f.eks. ved truende eller voldelig adfærd er blevet nægtet adgang til socialforvaltningen, behandlingssteder eller hjemløseinstitutioner, og hvorfor der kræves en særlig indsats fra myndighedernes side for at etablere kontakt til de pågældende.

2. Gældende ret

2.1. Retsplejelovens §§ 114 og 115

2.1.1. Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 114 skal politidirektøren virke for at etablere et kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politiet og hver kommune i politikredsen, herunder med inddragelse af skoler og sociale myndigheder (SSP-samarbejdet). Politidirektøren afgiver efter retsplejelovens § 112, stk. 2, hvert år en skriftlig redegørelse til kredsrådet vedrørende politiets virksomhed i politikredsen i det forløbne år, herunder om det kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politi og hver kommune.

2.1.2. Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 115, stk. 1, kan politiet videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde (SSP-samarbejdet).

Efter § 115, stk. 2, kan en myndighed i samme omfang som nævnt i stk. 1 videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder, som indgår i det kriminalitetsforebyggende samarbejde. Oplysningerne må i forbindelse med det kriminalitetsforebyggende samarbejde ikke videregives med henblik på efterforskning af straffesager.

Det følger af retsplejelovens § 115, stk. 3, at der i samme omfang som nævnt i stk. 1 og 2 kan udveksles oplysninger mellem myndigheder og selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet, hvis de nævnte institutioner inddrages i det kriminalitetsforebyggende samarbejde.

Efter retsplejelovens § 115, stk. 4, er de myndigheder og institutioner, der indgår i et kriminalitetsforebyggende samarbejde, ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter stk. 1-3.

2.1.3. Der er ikke på samme måde som for SSP-samarbejdet fastsat en udtrykkelig hjemmel til udveksling af oplysninger inden for PSP-samarbejdet. Videregivelse af oplysninger inden for PSP-samarbejdet sker i stedet på baggrund af de almindelige regler om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger i forvaltningsloven og persondataloven og de særlige regler i sundhedsloven og psykiatriloven om videregivelse af oplysninger inden for og fra sundhedsvæsenet, jf. nærmere nedenfor under pkt. 2.2-2.5.

2.2. Forvaltningsloven

De almindelige regler om tavshedspligt og om videregivelse af oplysninger fra en forvaltningsmyndighed til en anden er fastsat i forvaltningsloven.

Det følger af forvaltningslovens § 28, stk. 1, at oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold som udgangspunkt ikke må videregives til en anden forvaltningsmyndighed. Bestemmelsen indeholder en opregning af forskellige typer af oplysninger, som angår enkeltpersoners rent private forhold, herunder bl.a. oplysninger om strafbare forhold, helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler. Opregningen er ikke udtømmende, men angiver alene karakteren af de forhold, der gør, at en oplysning må anses for at angå rent private forhold.

Videregivelse af oplysninger om rent private forhold kan dog ske, når den, oplysningen angår, har givet samtykke, jf. forvaltningslovens § 28, stk. 1, nr. 1. Oplysninger om rent private forhold kan endvidere i et vist omfang videregives uden samtykke. Reglerne herom er fastsat i § 28, stk. 2, nr. 2-4, hvor navnlig nr. 3 er relevant i relation til PSP-samarbejdet.

Det følger af den såkaldte »værdispringsregel« i forvaltningslovens § 28, stk. 2, nr. 3, at en forvaltningsmyndighed vil være berettiget til at videregive oplysninger om rent private forhold til en anden forvaltningsmyndighed, når videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningen angår. Videregivelse af fortrolige oplysninger efter denne bestemmelse må således kun ske, når der er et klart værdispring mellem på den ene side hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelsen selv over for andre myndigheder, og på den anden side afgørende modhensyn til enten private eller offentlige interesser.

Oplysninger om økonomiske forhold, arbejds- og ansættelsesmæssige forhold og boligforhold vil ikke i almindelighed være af rent privat karakter. Sådanne oplysninger vil normalt blot være almindeligt fortroli-

ge og kan efter bestemmelsen i forvaltningslovens § 28, stk. 3, videregives til en anden forvaltningsmyndighed (uden samtykke), hvis oplysningen må antages at være af væsentlig betydning for den anden myndigheds virksomhed.

2.3. Persondataloven

2.3.1. Anvendelsesområde

Persondatalovens regler om behandling (herunder videregivelse) af personoplysninger er udtryk for en specialregulering i forhold til forvaltningslovens regler om videregivelse af oplysninger.

Persondataloven regulerer behandling af personoplysninger, som helt eller delvist foretages ved hjælp af elektronisk databehandling, og ikke-elektronisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register, jf. persondatalovens § 1, stk. 1.

Det følger af persondatalovens § 2, stk. 1, at regler om behandling af personoplysninger i anden lovgivning, som giver den registrerede en bedre retsstilling, går forud for reglerne i persondataloven.

Bestemmelsen indebærer, at persondataloven finder anvendelse, hvis regler om behandling af personoplysninger i anden lovgivning giver den registrerede en dårligere retsstilling. Det fremgår imidlertid af forarbejderne til persondataloven (jf. Folketingstidende 1999-2000, Tillæg A, side 4057 (lovforslag nr. L 147)), at dette ikke gælder, hvis den dårligere retsstilling har været tilsigtet og i øvrigt ikke strider mod databeskyttelsesdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger).

Der er således adgang til at fravige persondatalovens regulering ved lov. Dette forudsætter dog som nævnt, at reguleringen ikke strider mod databeskyttelsesdirektivet. Om forholdet til databeskyttelsesdirektivet henvises til pkt. 8 nedenfor.

2.3.2. Persondatalovens behandlingsregler

Der er i persondatalovens § 5 fastsat en række grundlæggende principper for behandling af personoplysninger, herunder at behandling af personoplysninger skal ske i overensstemmelse med god databehandlingsskik, jf. § 5, stk. 1. Lovens § 5, stk. 2, fastsætter bl.a., at indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, at senere behandling ikke må være uforenelig med disse formål, og at oplysninger, som behandles, skal være relevante og tilstrækkelige og ikke omfatte mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysning-

erne indsamles, og de formål, hvortil oplysningerne senere behandles. Det følger endvidere af bestemmelsen, at oplysninger skal ajourføres, og at indsamlede oplysninger ikke må opbevares på en måde, der giver mulighed for at identificere den registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt af hensyn til de formål, hvortil oplysningerne behandles.

Persondatalovens § 6, stk. 1, indeholder de generelle betingelser for, hvornår behandling, herunder videregivelse, af personoplysninger må finde sted. Af bestemmelsen følger, at behandling af personoplysninger kun må finde sted, hvis en af de i nr. 1-7 angivne betingelser er opfyldt, herunder at den registrerede har givet sit samtykke, at behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave i samfundets interesse, eller at behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt.

Videregivelse og anden behandling af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold er reguleret i persondatalovens §§ 7 og 8. Bestemmelsen i § 7 omfatter oplysninger om racemæssig eller etnisk baggrund, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssige tilhørsforhold samt helbredsoplysninger (herunder oplysninger om en fysisk persons tidligere, nuværende eller fremtidige fysiske eller psykiske tilstand samt oplysninger om medicinforbrug eller misbrug af narkotika, alkohol eller lignende nydelsesmidler mv.) og seksuelle forhold.

Efter persondatalovens § 7, stk. 1, må der ikke behandles oplysninger om de rent private forhold, der er opregnet i bestemmelsen. Efter § 7, stk. 2, finder bestemmelsen i stk. 1 dog ikke anvendelse, hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til en sådan behandling, jf. § 7, stk. 2, nr. 1. Bestemmelsen i § 7, stk. 1, finder endvidere ikke anvendelse, hvis behandlingen er nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares, jf. § 7, stk. 2, nr. 4. Dette kan bl.a. være tilfældet med hensyn til offentlige myndigheders behandling af oplysninger som led i myndighedsudøvelse.

For så vidt angår oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold end dem, der er nævnt i persondatalovens § 7, fremgår det af lovens § 8, stk. 2, at sådanne oplysninger ikke må videregives. Videregivelse kan dog bl.a. finde sted, hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til videregivelsen (nr. 1), hvis videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser,

der begrundes hemmeligholdelse, herunder hensynet til den oplysningen angår (nr. 2), eller hvis videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe (nr. 3).

Efter persondatalovens § 8, stk. 3, må forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver inden for det sociale område, kun videregive oplysninger omfattet af § 8, stk. 1, og § 7, stk. 1, hvis betingelserne i § 8, stk. 2, nr. 1 eller 2, er opfyldt, eller hvis videregivelsen er et nødvendigt led i sagens behandling eller nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- eller kontrolopgaver.

2.4. Sundhedsloven

Sundhedsloven indeholder nærmere regler om tavshedspligt og om videregivelse og indhentning af helbredsoplysninger mv. inden for og fra sundhedsvæsenet. Reglerne har karakter af en specialregulering i forhold til forvaltningslovens og persondatalovens almindelige videregivelsesregler, jf. herom pkt. 2.2 ovenfor.

Efter sundhedslovens § 43, stk. 1, kan sundhedspersoner som udgangspunkt kun videregive oplysninger om en patients helbredsforhold, øvrige rent private forhold og andre fortrolige oplysninger til myndigheder, organisationer, private personer m.fl. til andre formål end behandling, hvis patienten samtykker heri.

Det følger imidlertid af sundhedslovens § 43, stk. 2, nr. 2, at en sundhedsperson uden patientens samtykke kan videregive helbredsoplysninger mv., når videregivelsen er nødvendig for berettiget varetagelse af en åbenbar almen interesse eller af væsentlige hensyn til patienten, sundhedspersonen eller andre. Bestemmelsen forudsætter, at sundhedspersonen i det enkelte tilfælde foretager en konkret vurdering af, om videregivelsen er nødvendig og berettiget. Bestemmelsen medfører ikke en pligt til at videregive oplysninger.

2.5. Psykiatriloven

Lov om anvendelse af tvang i psykiatrien indeholder i kapitel 4 bestemmelser om opfølgning efter udskrivning. Efter § 13 a har overlægen ansvaret for, at der for patienter, som efter udskrivning må antages ikke selv at ville søge den behandling eller de sociale tilbud, der er nødvendige for patientens helbred, indgås en udskrivningsaftale mellem patienten og den psykiatriske afdeling samt de relevante myndigheder, privatpraktiserende sundhedspersoner m.fl. om de behandlingsmæssige og sociale tilbud til patienten. Hvis en patient, der er omfattet af § 13 a, ikke vil medvirke til indgåelse af en udskrivningsaftale, har overlægen efter lovens § 13 b ansvaret for, at den psykiatriske af-

deling i samarbejde med de relevante myndigheder, privatpraktiserende sundhedspersoner m.fl. udarbejder en koordinationsplan for de behandlingsmæssige og sociale tilbud til patienten.

Efter psykiatrilovens § 13 c kan den psykiatriske afdeling (uden samtykke) videregive oplysninger om patienters rent private forhold til andre myndigheder, privatpraktiserende sundhedspersoner m.fl., hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til indgåelse af og tilsyn med overholdelse af en udskrivningsaftale eller en koordinationsplan. I samme omfang kan myndigheder og privatpraktiserende sundhedspersoner m.fl. (uden samtykke) videregive oplysninger om patienter til den psykiatriske afdeling og andre myndigheder, privatpraktiserende sundhedspersoner m.fl. Bestemmelsen medfører ikke en pligt til at videregive oplysninger.

3. Justitsministeriets overvejelser

3.1. Lovforslagets udformning

3.1.1. Som anført ovenfor under pkt. 1.2 har der i Frederiksberg Kommune udviklet sig et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien med det formål at koordinere myndighedernes indsats i forhold til socialt udsatte personer (PSP-samarbejdet).

Erfaringerne fra PSP-samarbejdet på Frederiksberg har vist, at det er vigtigt at kunne udveksle arbejdsmetoder og erfaringer mellem de relevante myndigheder – herunder i relation til enkeltpersoner – med henblik på at finde brugbare løsninger for den enkelte borger, sådan at den pågældende ikke udvikler (eller fortsætter) en kriminel adfærd, og sådan at den pågældende hjælpes på en ordentlig måde, når allerede iværksatte foranstaltninger mislykkes.

De hidtidige erfaringer med PSP-samarbejdet på Frederiksberg har været positive, og Justitsministeriet finder på den baggrund, at PSP-samarbejdet bør udvides til hele landet.

Som nærmere beskrevet ovenfor under pkt. 1.2 er sigtet med PSP-samarbejdet at sikre et smidigt og uformelt forum for tilrettelæggelse af en koordineret myndighedsindsats over for borgere i målgruppen.

PSP-samarbejdet forudsætter, at der som led i drøftelserne af en koordineret myndighedsindsats kan udveksles erfaringer myndighederne imellem, herunder i form af videregivelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, såsom oplysninger om strafbare forhold, sociale og psykiske problemer. Formålet med PSP-samarbejdet tilsiger, at de nødvendige oplysninger kan udveksles mellem de involverede myndigheder hurtigt og smidigt på møder i PSP-regi, uden

at det er nødvendigt at udsætte møderne for at indhente samtykke fra de personer, som oplysningerne angår.

Udveksling af oplysninger om enkeltpersoner inden for PSP-samarbejdet må antages i de fleste tilfælde at kunne ske uden samtykke i overensstemmelse med de gældende »værdispringsregler« i forvaltningsloven, persondataloven, sundhedsloven eller psykiatriloven, jf. nærmere herom ovenfor under pkt. 2.2-2.5.

Med lovforslaget foreslås det imidlertid at etablere et mere systematiseret myndighedssamarbejde, hvor det er et helt centralt element, at der regelmæssigt kan ske en hurtig og smidig udveksling af oplysninger mellem de involverede myndigheder. Et samarbejde af den foreslåede karakter tilsiger efter Justitsministeriets opfattelse, at vurderingen af, hvorvidt videregivelse af oplysninger er nødvendigt for samarbejdet, sker efter et fælles – ensartet – regelsæt målrettet et sådant systematisk myndighedssamarbejde.

Hertil kommer, at værdispringsreglerne i den gældende lovgivning ikke er sammenfaldende, hvorfor de involverede myndigheder således i dag som led i PSP-samarbejdet følger forskellige regler om afvejning af hensynet til den enkelte over for hensynet til almene interesser. Denne forskel i regelgrundlaget bevirker bl.a., at der i PSP-regi vil kunne være tilfælde, hvor en konkret afvejning på baggrund af de enkelte regelsæt vil udelukke en eller flere af de involverede myndigheder fra at videregive oplysninger, som er nødvendige for PSP-samarbejdet, medmindre der indhentes samtykke fra den person, som oplysninger angår. Dette kan medføre en uhensigtsmæssig forsinkelse af en koordineret indsats over for den pågældende med risiko for, at der ikke i tide sættes ind med den nødvendige støtte.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at der bør skabes en fælles hjemmel til, at de involverede myndigheder kan udveksle oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, hvis udvekslingen af oplysninger er nødvendig af hensyn til politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien. Henset til formålet med PSP-samarbejdet finder Justitsministeriet endvidere, at de nødvendige oplysninger i alle tilfælde bør kunne udveksles mellem de involverede myndigheder hurtigt og smidigt som led i drøftelserne på møder i PSP-regi, uden at drøftelserne skal afbrydes og udsættes for at indhente samtykke fra den person, som oplysninger angår.

3.1.2. Den ordning vedrørende udveksling af oplysninger som led i PSP-samarbejdet, der har udviklet sig på Frederiksberg, og som med lovforslaget foreslås udbredt til hele landet, svarer i praksis til ordningen

vedrørende udveksling af oplysninger som led i SSP-samarbejdet, jf. herom ovenfor under pkt. 2.1.

Justitsministeriet foreslår på den baggrund, at bestemmelsen i retsplejelovens § 115 (om SSP-samarbejdet) nyaffattes, så bestemmelsen kommer til at omfatte udveksling af oplysninger inden for både SSP- og PSP-samarbejdet.

Lovforslaget indebærer, at det også i forhold til PSP-samarbejdet vil være en betingelse for udveksling af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, at dette er *nødvendigt* for samarbejdet. Heri ligger, at der med ordningen ikke skabes adgang til, at f.eks. de involverede aktører inden for social- og behandlingspsykiatrien frit kan videregive enhver (sundheds-)oplysning om en bestemt persons rent private forhold, men alene de oplysninger, som er nødvendige for, at de involverede myndigheder kan tilrettelægge en koordineret indsats over for den pågældende person.

Det vil f.eks. kunne være nødvendigt, at repræsentanter fra social- og behandlingspsykiatrien i PSP-regi videregiver oplysninger om, at en person, der gang på gang optræder truende over for naboerne, leder af tvangstanker. Det vil i den forbindelse kunne være nødvendigt for tilrettelæggelse af politiets indsats, at de pågældende repræsentanter giver nærmere oplysninger om, hvordan tvangstanker kommer til udtryk – f.eks. at den pågældende person optræder højtråbende og aggressivt, men ikke direkte voldeligt. Derimod vil der ikke nødvendigvis være behov for at videregive nærmere oplysninger om baggrunden for tvangstanker og udviklingen af vedkommendes sygdomsforløb eller oplysninger om et eventuelt tvangsmæssigt ophold på lukket institution flere år tilbage.

Med lovforslaget vil det endvidere – i lighed med den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 115, stk. 2, om SSP-samarbejdet – udtrykkeligt blive fastsat i loven, at oplysninger som led i PSP-samarbejdet ikke må videregives med henblik på efterforskning af straffesager. Bestemmelsen er ikke til hinder for, at medarbejderne hos de myndigheder, der indgår i PSP-samarbejdet, vil kunne anmelde strafbare forhold til politiet, men dette skal i givet fald ske uden for PSP-samarbejdets rammer.

I lighed med den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 115, stk. 3, vil der efter lovforslaget kunne ske udveksling af oplysninger mellem myndighederne og de selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet eller social- og behandlingspsykiatrien, hvis de nævnte institutioner inddrages i SSP- eller PSP-samarbejdet.

Videregivelsen af oplysninger i forbindelse med PSP-samarbejdet må ikke skade de pågældende myndigheds klientforhold. Det foreslås derfor med lovforslaget – i lighed med den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 115, stk. 4, om SSP-samarbejdet – at der alene gives myndighederne *mulighed* for at udveksle oplysninger. Lovforslaget indfører derimod *ingen pligt* for myndighederne til at udveksle oplysninger. Den foreslåede bestemmelse fraviger på dette punkt (ligesom den gældende § 115) bestemmelsen i forvaltningslovens § 31, hvorefter en myndighed, der er berettiget til at videregive oplysninger, også normalt er forpligtet hertil på begæring af en anden myndighed, når oplysningerne har betydning for den anden myndigheds virksomhed.

Lovforslaget tilsligter ikke at begrænse den enkelte myndigheds adgang til på ethvert tidspunkt at iværksætte hjælpeforanstaltninger efter anden lovgivning og herefter benytte sig af adgangen til at iværksætte særlige sociale eller sundhedsmæssige støtteforanstaltninger mv. uden for PSP-regi.

Sker der videregivelse af fortrolige oplysninger i strid med de foreslåede regler, vil der efter omstændighederne være tale om et brud på tavshedspligten, som vil kunne være omfattet af straffelovens § 152 om strafansvar for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger fra en myndighedsperson. Efter straffelovens § 152 a finder § 152 tilsvarende anvendelse på den, som i øvrigt er eller har været beskæftiget med opgaver, der udføres efter aftale med det offentlige.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 2 (forslag til retsplejelovens § 115), og bemærkningerne hertil.

3.1.3. Ansvar for etableringen af et SSP-samarbejde i den enkelte politikreds påhviler politidirektøren, jf. retsplejelovens § 114 og ovenfor under pkt. 2.1. Det foreslås, at politidirektøren ligeledes skal virke for, at der etableres et lokalt PSP-samarbejde med inddragelse af de relevante myndigheder, jf. den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 114, stk. 2.

De overordnede rammer for PSP-samarbejdet i den enkelte politikreds vil skulle fastlægges af politidirektøren bl.a. på baggrund af drøftelser i kredsrådet og med de relevante lokale aktører inden for social- og behandlingspsykiatrien, jf. retsplejelovens §§ 111 og 112 (som ikke foreslås ændret). Samtidig bør den praktiske indsats over for socialt udsatte personer inden for PSP-samarbejdet og rammerne herfor i vidt omfang tilrettelægges under hensyntagen til de ønsker og behov, der lokalt måtte være i de enkelte kommuner i politikredsen.

PSP-samarbejdet i den enkelte politikreds forudsættes medtaget i den lokale samarbejdsplan, som politidirektøren hvert år skal udarbejde i medfør af retsplejelovens § 113 (som ikke foreslås ændret).

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1 (forslag til retsplejelovens § 114, stk. 2), og bemærkningerne hertil.

3.1.4. Lovforslaget indebærer ingen ændringer af det eksisterende SSP-samarbejde. Lovforslaget sigter endvidere alene til at udbrede PSP-samarbejdet til hele landet og til at skabe et fælles hjemmelsgrundlag for videregivelse af oplysninger mellem myndigheder som led i PSP-samarbejdet. Behandlingen af de udvekslede oplysninger vil således fortsat være reguleret af de relevante regler herom, herunder navnlig i persondataloven, jf. i øvrigt nedenfor under pkt. 3.2.

3.2. Forholdet til anden lovgivning

3.2.1. Justitsministeriet finder som anført ovenfor under pkt. 3.1, at der bør indføres en udtrykkelig hjemmel til – ligesom inden for SSP-samarbejdet – at udveksle oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold i forbindelse med PSP-samarbejdet. Den foreslåede bestemmelse i § 115 vil således skulle anvendes inden for PSP-samarbejdet i stedet for videregivelsesreglerne i forvaltningsloven, persondataloven, sundhedsloven og psykiatriloven, jf. herom ovenfor under pkt. 2.2-2.5.

Ved vurderingen af, om der bør tilvejebringes en særlig lovgivning i det foreliggende tilfælde, har Justitsministeriet som udgangspunkt lagt vægt på, at lovforslaget alene indebærer en adgang til at videregive personoplysninger i det omfang, dette sker af hensyn til den væsentlige samfundsopgave, som udgør formålet med PSP-samarbejdet (koordinering af indsatsen over for socialt udsatte personer).

Samtidig finder Justitsministeriet, at det bør tillægges vægt, at den adgang til videregivelse af personoplysninger, der lægges op til med lovforslaget, vil være undergivet en række begrænsninger. Udvekslingen kan således kun ske af hensyn til det nævnte formål, og udvekslingen skal være nødvendig for PSP-samarbejdet. Udvekslingen må endvidere ikke ske med henblik på efterforskning af strafbare forhold. Endelig er myndighederne ikke forpligtede til at videregive oplysninger i PSP-regi.

Hertil kommer, at udvekslingen af oplysninger sker i en kreds af myndighedspersoner, der er uddannet til at håndtere fortrolige oplysninger og er underlagt en strafbelagt tavshedspligt.

På denne baggrund finder Justitsministeriet, at der inden for dette snævert afgrænsede område bør indfø-

res en særlig bestemmelse, som giver adgang til udveksling af personoplysninger mellem politiet og andre myndigheder som led i PSP-samarbejdet uden samtykke fra den person, som oplysningerne vedrører.

3.2.2. Hvis en behandling af personoplysninger er reguleret af den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 115, indebærer det, at bl.a. persondatalovens regler (navnlig §§ 6-8) ikke finder anvendelse. Persondatalovens øvrige regler vil derimod – i det omfang det er relevant – finde anvendelse på forhold, der ikke er reguleret af den foreslåede § 115. Det indebærer bl.a., at persondatalovens regler om den registreredes rettigheder, den dataansvarliges anmeldelsespligt og behandlingssikkerhed finder anvendelse i det omfang, det er relevant, også for behandlinger af personoplysninger som led i PSP-samarbejdet.

3.2.3. Videregivelse af oplysninger om privatpersoner, hvoraf det direkte eller indirekte kan udledes, at de pågældende er sigtet for et strafbart forhold, eller om privatpersoners helbredsoplysninger, er et indgreb i de pågældende personers ret til respekt for privatliv efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8, stk. 1. Offentlige myndigheder kan imidlertid gøre indgreb i denne ret, hvis det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund, herunder for at forebygge uro eller forbrydelse, jf. artikel 8, stk. 2.

Som det fremgår af pkt. 3.1, vil politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien efter lovforslaget kunne udveksle oplysninger om bl.a. enkeltpersoners strafbare, sociale eller helbreds-mæssige forhold med henblik på at sikre, at indsatsen over for disse personer koordineres, så de får den rette hjælp og ikke risikerer at ende i kriminalitet. Justitsministeriet finder, at indgrebet således vil have klar hjemmel i den foreslåede bestemmelse og vil forfølge et legitimt formål omfattet af konventionens artikel 8, stk. 2 (forebyggelse af uro eller forbrydelse).

Der er som anført tale om udveksling af oplysninger mellem myndigheder som led i indsatsen over for socialt udsatte personer, og udvekslingen kan alene ske, hvis den må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde eller politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i denne indsats. Justitsministeriet finder på den baggrund, at den foreslåede regel er proportional med det forfulgte formål.

3.2.4. Om forholdet til databeskyttelsesdirektivet henvises til pkt. 8 nedenfor.

4. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Henset til de begrænsede administrative byrder, der er forbundet med videregivelse af de omhandlede oplysninger, skønnes den foreslåede udvidelse af området for udveksling af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

5. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

6. De administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

7. De miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Af databeskyttelsesdirektivets (direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995) artikel 8, stk. 1, følger, at behandling af oplysninger om bl.a. helbredsforhold som udgangspunkt skal forbydes af medlemsstaterne. Artikel 8, stk. 2, opregner en række undtagelser hertil, herunder hvis den pågældende udtrykkeligt har givet sit samtykke, eller hvis behandlingen er nødvendig for at beskytte den pågældendes eller andres vitale interesser.

Efter artikel 8, stk. 4, kan medlemsstaterne – med forbehold for, at der gives tilstrækkelige garantier – af grunde, der vedrører hensynet til vigtige samfundsmæssige interesser, fastsætte andre undtagelser end dem, der er nævnt i stk. 2, enten ved national lovgivning eller ved en afgørelse truffet af tilsynsmyndigheden. Sådanne undtagelser skal meddeles til Kommissionen, jf. artikel 8, stk. 6.

Der er ikke i artikel 8 fastsat materielle behandlingskriterier om strafbare forhold. Dette spørgsmål må derfor antages at skulle vurderes ud fra direktivets artikel 7, som bl.a. fastsætter, at behandling af personoplysninger kan finde sted, hvis behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave i samfundets interesse eller henhørende under offentlig myndighedsudøvelse, som den registeransvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt, eller behandlingen er nødvendig, for at den registeransvarlige eller den tredjemand eller de tredjemænd, til hvem oplysningerne videregives, kan forfølge en legitim interesse, medmindre den registre-

redes interesser eller de grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, der skal beskyttes i henhold til direktivet, går forud herfor.

Medlemsstaterne har uafhængigt af de generelle regler i direktivet mulighed for at fastsætte særlige betingelser for databehandling på specifikke områder, jf. direktivets artikel 5 og præambelbetragtning 22.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at lovforslaget ligger inden for rammerne af databeskyttelsesdirektivet. Justitsministeriet finder i den forbindelse, at det snævre formål med PSP-samarbejdet og den strafbelagte tavshedspligt for de myndigheder, der er omfattet af forslaget, jf. straffelovens § 152, må antages at udgøre tilstrækkelige specifikke garantier i databeskyttelsesdirektivets forstand.

Justitsministeriet vil i givet fald i overensstemmelse med direktivets artikel 8, stk. 6, underrette Kommissionen om den gennemførte regulering på området.

Lovforslaget indeholder ikke i øvrigt EU-retlige aspekter.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindredrigter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Der henvises til lovforslagets pkt. 8.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I bilag 1 til lovforslaget er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de nugældende regler.

Til § 1

Til nr. 1 (§ 114, stk. 2)

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 114 skal politidirektøren virke for at etablere et kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politiet og hver kommune i politikredsen, herunder med inddragelse af skoler og sociale myndigheder (SSP-samarbejdet). Det foreslås at indsætte en ny bestemmelse (som stk. 2), hvorefter politidirektøren ligeledes skal virke for at etablere et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsyki-

9. Hørte myndigheder mv.

Østre Landsret, Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Datatilsynet, Det Kriminalpræventive Råd, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet i Danmark, Kommunernes Landsforening, Danske Regioner, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af beskikede advokater, Institut for Menneskerettigheder, Retsikkerhedsfonden, Retspolitisk Forening, Amnesty International, Kriminalpolitisk Forening (KRIM), Rådet for Socialt Udsatte, Dansk Socialrådgiverforening, Socialpædagogernes Landsforbund, Socialchefforeningen, Dansk Psykiatrisk Selskab, Dansk Psykologforening, Landsforeningen SIND, Psykiatrifonden, Landsforeningen Bedre Psykiatri, Lægeforeningen og Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere.

atrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer (det såkaldte PSP-samarbejde).

De overordnede rammer for PSP-samarbejdet i den enkelte politikreds vil skulle fastlægges af politidirektøren bl.a. på baggrund af drøftelser i kredsrådet og med de relevante lokale aktører inden for social- og behandlingspsykiatrien, jf. retsplejelovens §§ 111 og 112 (der ikke foreslås ændret). Samtidigt bør den praktiske indsats over for socialt udsatte personer inden for PSP-samarbejdet og rammerne herfor i vidt omfang tilrettelægges under hensyntagen til de ønsker og behov, der lokalt måtte være i de enkelte kommuner i politikredsen. Det vil normalt være lokalpolitiet på politikredsens enkelte politistationer, der skal varetage det daglige lokale PSP-samarbejde. Der vil kunne etableres forskellige PSP-samarbejdsfora alt efter

F. t. I. vedr. retsplejeloven

de lokale forhold rundt om i politikredsen og i de enkelte kommuner.

Det bør endvidere være det klare udgangspunkt, at der skal etableres en central PSP-sekretariatsfunktion i politikredsen, der kan varetage tværgående funktioner og støtte de enkelte lokalpolitienheder. Det vil være hensigtsmæssigt, hvis et sådant sekretariat efter aftale med de øvrige myndigheder, der indgår i PSP-samarbejdet, også kunne omfatte repræsentanter fra de pågældende myndigheder. PSP-sekretariatsfunktionen vil naturligt kunne etableres i tilknytning til SSP-sekretariatet i den enkelte politikreds.

Politidirektøren afgiver efter retsplejelovens § 112, stk. 2, hvert år en skriftlig redegørelse til kredsrådet vedrørende politiets virksomhed i politikredsen i det forløbne år, herunder om det kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politi og hver kommune, jf. § 114. Redegørelsen vil med den foreslåede tilføjelse til § 114 endvidere skulle omhandle politiets virksomhed vedrørende PSP-samarbejdet.

PSP-samarbejdet i den enkelte politikreds forudsættes medtaget i den lokale samarbejdsplan, som politidirektøren hvert år skal udarbejde i medfør af retsplejelovens § 113 (der ikke foreslås ændret).

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2 (§ 115)

Den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 115 omfatter videregivelse af oplysninger mellem politiet og andre myndigheder af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde (SSP-samarbejdet).

Det foreslås at nyaffatte bestemmelsen med henblik på at medtage videregivelse af oplysninger af hensyn til politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer (det såkaldte PSP-samarbejde).

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* kan politiet (som hidtil) videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde, eller (som noget nyt) hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til samarbejdet mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 2* kan en myndighed i samme omfang som nævnt i den foreslåede *stk. 1* som hidtil videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder, der indgår i det kriminalitetsforebyggende samarbejde (SSP-samarbejdet). Som noget nyt vil en myndighed endvidere i samme omfang kunne videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet eller andre myndigheder, der indgår i indsatsen over for socialt udsatte personer (PSP-samarbejdet). Der er dog ingen pligt til videregivelse, jf. nedenfor om det foreslåede *stk. 4*.

Det foreslås – ligesom efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 115, stk. 2 – at oplysninger i forbindelse med de nævnte former for samarbejde ikke må videregives med henblik på efterforskning af straffesager. Bestemmelsen er ikke til hinder for, at medarbejderne ved de myndigheder, der indgår i SSP- eller PSP-samarbejdet, vil kunne anmelde strafbare forhold til politiet uden for samarbejdets rammer.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 3* kan der i samme omfang som nævnt i *stk. 1* og *2* ske udveksling af oplysninger mellem myndighederne og selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet eller social- og behandlingspsykiatrien, hvis de nævnte institutioner inddrages i SSP- eller PSP-samarbejdet. Dette svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 115, stk. 3.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 4* kan en myndighed, der indgår i det kriminalitetsforebyggende samarbejde eller samarbejdet mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer – selv om myndigheden er berettiget til at videregive oplysningerne – altid undlade videregivelse, hvis dette findes betænkeligt. Den foreslåede bestemmelse svarer til bestemmelsen i retsplejelovens § 115, stk. 4.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. april 2009.

Til § 3

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed og indebærer, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov*Gældende formulering**Lovforslaget***§ 1**

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1069 af 6. november 2008, foretages følgende ændringer:

§ 114. Politidirektøren skal virke for at etablere et kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politiet og hver kommune i politikredsen, herunder med inddragelse af skoler og sociale myndigheder.

1. I § 114 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Politidirektøren skal virke for at etablere et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.«

§ 115. Politiet kan videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde.

2. § 115 affattes således:

»§ 115. Politiet kan videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde eller af hensyn til politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

Stk. 2. I samme omfang som nævnt i stk. 1 kan en myndighed videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder, som indgår i det kriminalitetsforebyggende samarbejde. Oplysningerne må i forbindelse med det kriminalitetsforebyggende samarbejde ikke videregives med henblik på efterforskning af straffesager.

Stk. 2. I samme omfang som nævnt i stk. 1 kan en myndighed videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1. Oplysningerne må i forbindelse med de nævnte former for samarbejde ikke videregives med henblik på efterforskning af straffesager.

Gældende formulering

Stk. 3. Inddrages selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet, i det kriminalitetsforebyggende samarbejde, kan der i samme omfang som nævnt i stk. 1 og 2 udveksles oplysninger mellem myndighederne og institutionerne.

Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der indgår i et kriminalitetsforebyggende samarbejde, er ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter stk. 1-3.

Lovforslaget

Stk. 3. Inddrages selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet eller social- og behandlingspsykiatrien, i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1, kan der i samme omfang som nævnt i stk. 1 og 2 udveksles oplysninger mellem myndighederne og institutionerne.

Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1, er ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter stk. 1-3.«

Til lovforslag nr. L 79. Skriftlig fremsættelse (26. november 2008)

Fg. justitsminister (Jakob Axel Nielsen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Udveksling af oplysninger som led i politiets samarbejde med de sociale myndigheder og psykiatrien).

(Lovforslag nr. L 79).

I Frederiksberg Kommune er der i de senere år udviklet et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien med det formål at koordinere myndighedernes indsats i forhold til socialt udsatte personer (det såkaldte PSP-samarbejde).

Erfaringerne fra Frederiksberg har vist, at det er vigtigt at kunne udveksle arbejdsmetoder og erfaringer mellem de relevante myndigheder med henblik på at finde brugbare løsninger for den enkelte person, sådan at den pågældende ikke udvikler (eller fortsætter) en kriminel adfærd, og sådan at den pågældende hjælpes på en ordentlig måde, når allerede iværksatte foranstaltninger mislykkes.

De hidtidige erfaringer fra Frederiksberg har været positive, og regeringen foreslår derfor, at PSP-samarbejdet udbredes til hele landet.

Formålet med lovforslaget er således at sikre, at politidirektøren i alle landets politikredse virker for at etablere et samarbejde mellem politiet og de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

Det er centralt for PSP-samarbejdet, at myndighederne på en hurtig og smidig måde kan ud-

veksle oplysninger om de pågældende borgere, herunder om rent private forhold (f.eks. om tidligere straffedomme eller om sociale og psykiske problemer).

Formålet med lovforslaget er på den baggrund således også at skabe udtrykkelig hjemmel til, at oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold kan videregives uden samtykke som led i PSP-samarbejdet, hvis det er nødvendigt for samarbejdet. Lovforslaget tager herved sigte på at indføre et fælles retsgrundlag for udveksling af oplysninger mellem de involverede myndigheder. Det er samtidigt vigtigt at understrege, at der ikke efter forslaget er tale om en pligt til at videregive oplysninger, men alene om en mulighed herfor.

Den foreslåede ordning vedrørende udveksling af oplysninger som led i PSP-samarbejdet svarer i praksis til ordningen vedrørende udveksling af oplysninger som led i det eksisterende kriminalpræventive samarbejde mellem politi, skoler og sociale myndigheder (SSP-samarbejdet).

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at retsplejelovens § 114 (om politidirektørens ansvar for etablering af et SSP-samarbejde) og § 115 (om udveksling af oplysninger som led i SSP-samarbejdet) nyaffattes, så bestemmelserne også kommer til at omfatte PSP-samarbejdet.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til det Høje Tings velvillige behandling.